

Vlaanderen
verbeelding werkt

Jeugdonderzoeksplatform

Facts and Figures: Vrijwilligerswerk

Auteur: Jasper Dhoore

1. Introductie

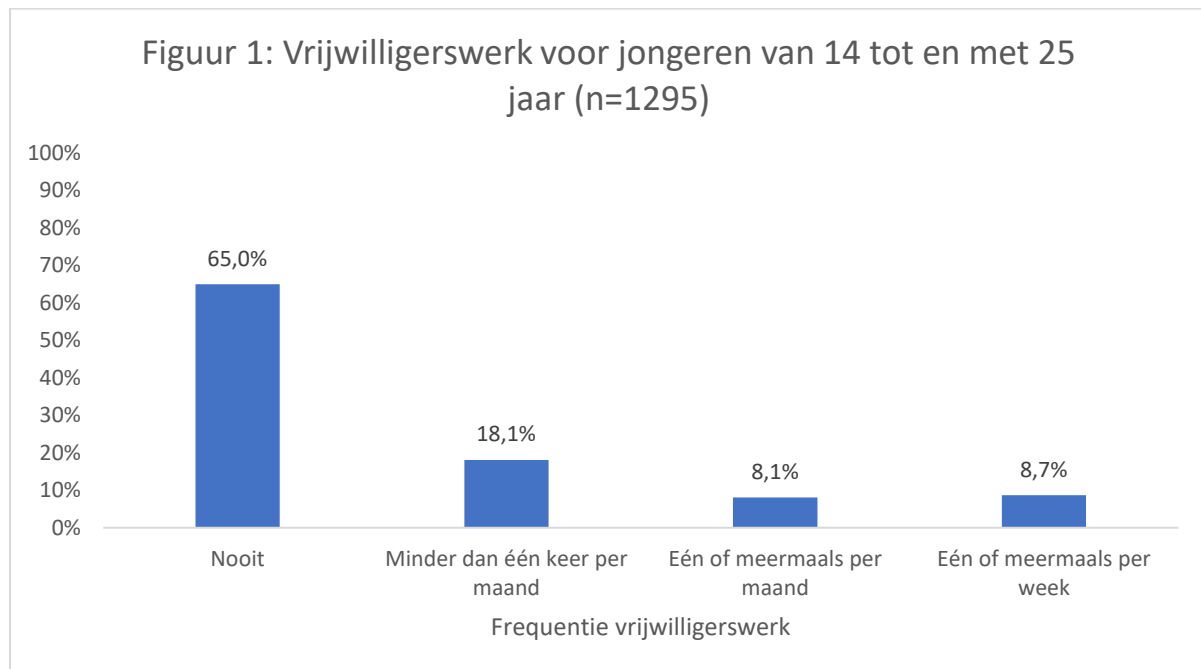
Onderzoek wijst op een resem voordelen dat vrijwilligerswerk biedt waaronder voordelen op vlak van gezondheid, burgerschap, antisociaal gedrag en op socio-economisch vlak (zie Wilson (2000, 2012) voor review artikelen over de consequenties van vrijwilligerswerk). Onderzoek wijst er echter op dat de deelname aan vrijwilligerswerk ongelijk is naargelang de sociale achtergrond van personen. Lager opgeleiden en mensen die het financieel minder breed hebben, zouden bijvoorbeeld minder geneigd zijn vrijwilligerswerk te verrichten (Wilson, 2012). Deze ongelijke participatie aan vrijwilligerswerk brengt met zich mee dat ook de eerder beschreven voordelen van vrijwilligerswerk ongelijk verdeeld zijn in de samenleving. Onderzoek voor Vlaanderen op basis van de participatiesurvey 2014 wijst er ook op dat jongere leeftijdsgroepen, wanneer ze aan vrijwilligerswerk doen, vaker kortlopende engagementen aangaan, terwijl oudere leeftijdsgroepen vaker regelmatige engagementen aangaan (Siongers, 2017). Gegeven deze vaststellingen gaan we in deze Facts & Figures aan de hand van de vierde en tevens meest recente JOP-monitor (2018) dieper in op het aandeel jongeren dat deelneemt aan vrijwilligerswerk en het belang van verschillende achtergrondkenmerken voor deze deelname. Daarnaast wordt de deelname aan vrijwilligerswerk uit de meest recente JOP-monitor vergeleken met de resultaten uit de eerste (2005-2006) en de derde (2013) JOP-monitor.

2. Deelname vrijwilligerswerk

In de vierde JOP-monitor werd jongeren gevraagd of ze aan vrijwilligerswerk doen. Concreet werd deze vraag als volgt gesteld: *“Deze vraag gaat over hoe je je vrije tijd doorbrengt. Geef voor elke soort activiteit aan hoe vaak je ze doet”* waarvan een van de bevroegde activiteiten *“vrijwilligerswerk”* betrof. Merk hierbij op dat de invulling die jongeren geven aan de term vrijwilligerswerk mogelijk verschilt van de definitie die in de Belgische Vrijwilligerswet wordt gehanteerd. Hierdoor bestaat de kans dat het reële aantal jongeren dat volgens de wettelijke bepaling aan vrijwilligerswerk doet wordt onder- of overschat wanneer de jongeren respectievelijk een engere of bredere definitie hanteren van vrijwilligerswerk dan de wettelijke definitie. Cijfers uit de vierde JOP-monitor suggereren dat jongeren weldegelijk een andere invulling geven aan het begrip vrijwilligerswerk dan deze uit de wettelijke

bepaling. Zo zegt 32,2% van de 14-jarige jongeren dat ze vrijwilligerswerk doen, terwijl de Vrijwilligerswet stelt dat men pas vanaf het jaar waarin men 16 wordt vrijwilligerswerk mag doen.

Figuur 1 geeft weer met welke frequentie jongeren vrijwilligerswerk verrichten. Bijna twee derde (65%) van de jongeren tussen 14 en 25 jaar verricht nooit vrijwilligerswerk. 18,1% verricht minder dan één keer per maand vrijwilligerswerk. Een kleiner aandeel van de jongeren doet vaker aan vrijwilligerswerk. 8,1% van de jongeren verricht één of meermaals per maand vrijwilligerswerk en 8,7% verricht dit één of meerdere keren per week.

Bron JOP-monitor 4, gewogen data

3. Belang achtergrondkenmerken voor deelname vrijwilligerswerk

Hoe hangt het al dan niet verrichten van vrijwilligerswerk samen met verschillende achtergrondkenmerken van jongeren? Om deze vraag te beantwoorden wordt gefocust op de volgende kenmerken: geslacht, leeftijd, onderwijsvorm, subjectief inkomen, het al dan niet studeren en de woonomgeving. Om de interpretatie van de resultaten te vereenvoudigen werden verschillende antwoordcategorieën samengevoegd om zo een dichotome variabele te bekomen waarbij jongeren die vrijwilligerswerk verrichten vergeleken worden met jongeren die nooit vrijwilligerswerk verrichten. In Tabel 1 wordt het aantal jongeren dat vrijwilligerswerk doet naar de verschillende geselecteerde achtergrondkenmerken gepresenteerd. Jongens en meisjes verrichten ongeveer evenveel vrijwilligerswerk. 33,6% van de jongens en 36,3% van de meisjes doet aan vrijwilligerswerk. De chi-kwadraattoets geeft aan dat dit kleine verschil niet significant is (Chi-kwadraat = 1,046; $p = ,307$). Onze analyses suggereren tevens dat er voor Vlaamse jongeren geen leeftijdsverschillen zijn in het al dan niet deelnemen aan vrijwilligerswerk (Chi-kwadraat = 2,688; $p = ,261$). Voor onderwijsvorm vinden we een duidelijk verschil wat betreft het verrichten van vrijwilligerswerk. Jongeren uit het TSO en het BSO/BuSO/DBSO zijn significant minder geneigd om aan vrijwilligerswerk te doen dan jongeren uit het

ASO/KSO. 40,9% van de jongeren uit het ASO/KSO doen aan vrijwilligerswerk, tegenover 30,8% uit het TSO en 32,6% uit het BSO/BuSO/DBSO. De mate waarin een jongere vindt dat hij/zij kan rondkomen met het gezinsinkomen hangt niet samen met het verrichten van vrijwilligerswerk (Chi-kwadraat = 3,432; $p = ,064$), net als het al dan niet studeren (Chi-kwadraat = 2,927; $p = ,087$). De deelname aan vrijwilligerswerk verschilt wel naargelang de omgeving waarin jongeren wonen. Jongeren die in een grootstedelijke omgeving wonen, nemen gemiddeld genomen minder deel aan vrijwilligerswerk (23,7%) dan jongeren die in een niet-grootstedelijke omgeving wonen (35,9%) (Chi-kwadraat = 5,847; $p = ,016$).

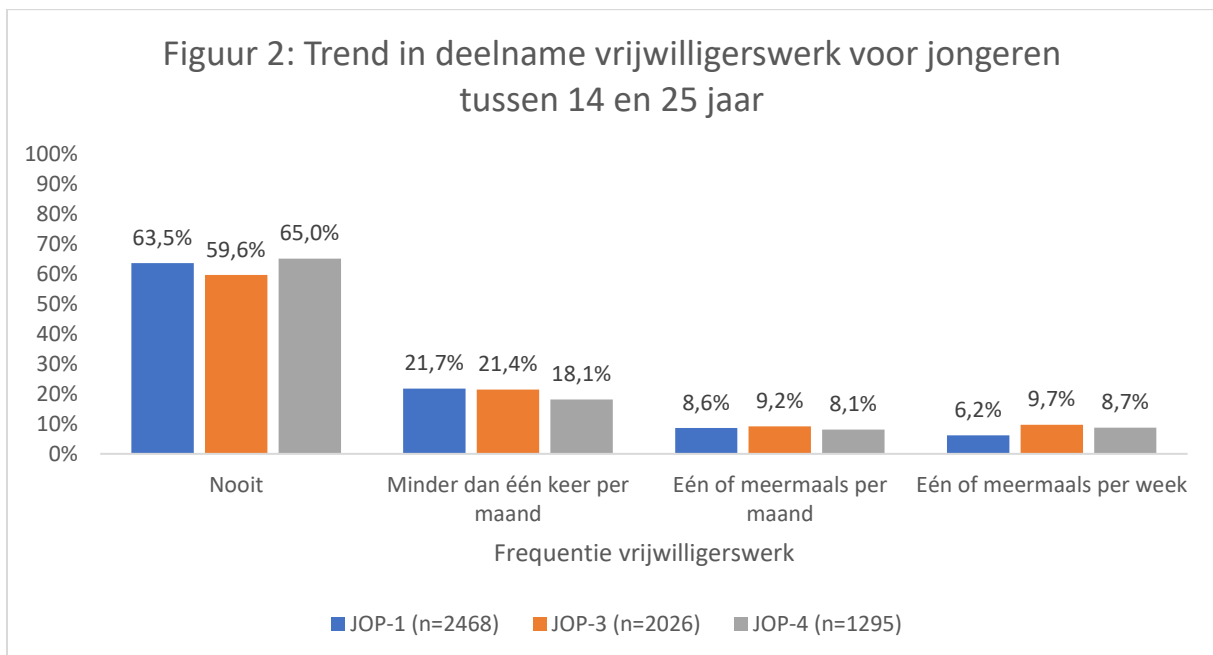
Tabel 1. Percentage jongeren tussen 14 en 25 jaar dat vrijwilligerswerk verricht naar achtergrondkenmerken

	Verricht nooit vrijwilligerswerk	Verricht vrijwilligerswerk
Geslacht (Chi-kwadraat=1,046; $p=,307$)		
Jongens	66,4% (n=434) _a	33,6% (n=220) _a
Meisjes	63,7% (n=408) _a	36,3% (n=233) _a
Leeftijd (Chi-kwadraat=2,688; $p=,261$)		
14 tot 17 jaar	62,8% (n=275) _a	37,2% (n=163) _a
18 tot 21 jaar	64,4% (n=286) _a	35,6% (n=158) _a
22 tot 25 jaar	68,0% (n=281) _a	32,0% (n=132) _a
Gevolgte/behaalde onderwijsvorm (Chi-kwadraat=11,543; $p=,003$)		
ASO/KSO	59,1% (n=325) _a	40,9% (n=225) _a
TSO	69,2% (n=238) _b	30,8% (n=106) _b
BSO/BuSO/DBSO	67,4% (n=232) _b	32,6% (n=112) _b
Subjectief rondkomen met gezinsinkomen (Chi-kwadraat=3,432; $p=,064$)		
(Eerder) moeilijk	70,4% (n=157) _a	29,6% (n=66) _a
(Eerder) makkelijk	63,9% (n=676) _a	36,1% (n=382) _a
Studeren (Chi-kwadraat=2,927; $p=,087$)		
Studeert	63,2% (n=545) _a	36,8% (n=318) _a
Studeert niet	68,0% (n=285) _a	32,0% (n=134) _a
Woonomgeving (Chi-kwadraat=5,847; $p=,016$)		
Grootstedelijk	76,3% (n=74) _a	23,7% (n=23) _a
Niet-grootstedelijk	64,1% (n=761) _b	35,9% (n=426) _b

Bron JOP-monitor 4; gewogen data; categorieën van een variabele met eenzelfde subscript-letter verschillen niet significant van elkaar (significantieniveau $p < ,05$).

4. Trends doorheen de tijd

Zijn er evoluties waar te nemen doorheen de tijd wat betreft het verrichten van vrijwilligerswerk? Aan de hand van de eerste, derde en vierde JOP-monitor is het mogelijk om deze vraag te beantwoorden¹. De vraagstelling in de eerste JOP-monitor verschilt enigszins van de daaropvolgende JOP-monitoren. In de eerste JOP-monitor werden jongeren gevraagd of ze in hun vrije tijd deelnemen aan sociale activiteiten zoals bijvoorbeeld vrijwilligerswerk. In de daaropvolgende JOP-monitoren werd rechtstreeks gevraagd of de jongeren in hun vrije tijd aan vrijwilligerswerk doen. Over alle JOP-monitoren heen werden dezelfde antwoordcategorieën gehanteerd. Om de vergelijkbaarheid tussen de JOP-monitoren nog te vergroten werden in alle datasets 14-tot 25-jarigen geselecteerd. In Figuur 2 worden de verschillen in deelname aan vrijwilligerswerk tussen de verschillende JOP-monitoren gepresenteerd. Verschillen tussen de verschillende JOP-monitoren in de frequentie van deelname aan vrijwilligerswerk zijn eerder klein. Tussen de eerste en de derde JOP-monitor is het aandeel jongeren dat nooit vrijwilligerswerk verricht met 3,9 procentpunten gedaald. Tussen de derde en de vierde JOP-monitor stijgt dit aandeel daarna terug met 5,4 procentpunten.

Bron JOP-monitor 1, 3 en 4; gewogen data

¹ In de tweede JOP-monitor werden jongeren niet bevraagd over het verrichten van vrijwilligerswerk.

Om na te gaan of trends in deelname aan vrijwilligerswerk significant zijn worden in Tabel 2 post-hoc paarsgewijze vergelijkingen uitgevoerd voor de dichotome versie van de afhankelijke variabele vrijwilligerswerk (verricht vrijwilligerswerk tegenover verricht nooit vrijwilligerswerk). Deze resultaten tonen aan dat de daling in het al dan niet verrichten van vrijwilligerswerk tussen de eerste en de derde JOP-monitor en de stijging tussen de derde en vierde JOP-monitor significante verschillen betreffen. Het aandeel jongeren dat vrijwilligerswerk verricht verschilt niet tussen de eerste en de vierde JOP-monitor.

Tabel 2. Percentage jongeren tussen 14 en 25 jaar dat vrijwilligerswerk verricht naar moment van afname JOP-monitor

	Verricht nooit vrijwilligerswerk	Verricht vrijwilligerswerk
Chi-kwadraat=11,682; $p = ,003$		
JOP-monitor 1 (2005-2006)	63,5% (n=1568) _a	36,5% (n=900) _a
JOP-monitor 3 (2013)	59,6% (n=1209) _b	40,4% (n=818) _b
JOP-monitor 4 (2018)	65,0% (n=842) _a	35,0% (n=453) _a

Bron JOP-monitor 1, 3 en 4; gewogen data; categorieën van met eenzelfde subscript-letter verschillen niet significant van elkaar (significantieniveau $p < ,05$).

5. Besluit

In deze Facts & Figures werd gefocust op de deelname aan vrijwilligerswerk van jongeren tussen 14 en 25 jaar oud in Vlaanderen. Op basis van deze resultaten kunnen we concluderen dat een aanzienlijk deel van de jongeren vrijwilligerswerk verricht. Een verdere uitdieping van de deelname aan vrijwilligerswerk leert ons dat jongeren uit het ASO/KSO meer geneigd zijn deel te nemen aan vrijwilligerswerk. Dit resultaat ligt in lijn met de bevinding van eerder onderzoek dat wijst op het belang van scholing voor de deelname aan vrijwilligerswerk (Hustinx *et al.*, 2015; Wilson, 2012). Daarnaast vinden we dat jongeren die in een niet-grootstedelijke omgeving wonen meer geneigd zijn vrijwilligerswerk te verrichten. Eerder onderzoek heeft reeds gewezen op de grotere geneigdheid van personen die in niet-stedelijke omgevingen wonen om aan vrijwilligerswerk te doen in vergelijking met personen die in een stedelijke omgevingen wonen (Paarlberg *et al.*, 2021). De resultaten wezen niet op genderverschillen in de deelname aan vrijwilligerswerk voor jongeren in Vlaanderen. Deze bevinding ligt in lijn met wat in de bredere Belgische bevolking wordt gevonden, in een onderzoek op basis van gegevens van personen in België van 15 jaar en ouder vinden Hustinx en collega's (2015) geen geslachtsverschillen in deelname aan vrijwilligersactiviteiten. Leeftijd en subjectief rondkomen met het gezinsinkomen hangen ook niet samen met vrijwilligerswerk van Vlaamse Jongeren. De resultaten tonen geen duidelijke trends aan in het deelnemen aan vrijwilligerswerk over de drie periodes heen waarin de JOP-monitor in het verleden reeds is afgenomen.

Meer lezen?

Hustinx, L., Marée, M., De Keyser, L., Verhaeghe, L., & Xhaufair, V. (2015). *Het vrijwilligerswerk in België. Kerncijfers*. Brussels: Koning Boudewijn Stichting.

Siongers, J. (2017). *Vrijwilligerswerk in 2014: Facts & Figures*. Kenniscentrum Cultuur -en Mediaparticipatie.
https://cultuurenmedia.be/images/Publicaties%202017/2017_F&F_vrijwilligerswerk.pdf.

Referentielijst

Hustinx, L., Marée, M., De Keyser, L., Verhaeghe, L., & Xhaufair, V. (2015). *Het vrijwilligerswerk in België. Kerncijfers*. Brussels: Koning Boudewijn Stichting.

Paarlberg, L.E., Nesbit, R., Choi, S.Y., Moss, R. (2021). The Rural/Urban Volunteering Divide. *Voluntas*.
<https://doi.org/10.1007/s11266-021-00401-2>

Siongers, J. (2017). *Vrijwilligerswerk in 2014: Facts & Figures*. Kenniscentrum Cultuur -en Mediaparticipatie. Geraadpleegd via
https://cultuurenmedia.be/images/Publicaties%202017/2017_F&F_vrijwilligerswerk.pdf.

Wilson, J. (2000). Volunteering. *Annual Review of Sociology*, 26(1), 215-240.

Wilson, J. (2012). Volunteerism research: A review essay. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 41(2), 176-212.